

Måndagen den 20 Mars.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

I anseende till Herr Talmannens frånvaro under en i enskilda angelägenheter företagen resa leddes Kammarens förhandlingar af Herr vice Talmannen.

§ 2.

Justerades protokollet för den 13 innevarande månad, äfvensom de protokollsutdrag för den 17 dennes, hvilka icke blefvo vid sednaste sammanträdet till justering upplästa.

§ 3.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnde nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:
 angående Postverkets utgiftsstater för år 1872;
 angående upplåtande af mark från Carlbergs- och Haga kungsgårdar till utvidgning af Nya kyrkogården utanför Stockholm; och
 angående försäljning af en Göteborgs hospital tillhörig qvarnlagenskap i Forss ström af Ahle härad och Elfsborgs län.

§ 4.

Föredrog Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående fattigvården.

Härvid anförde

Herr Appeltofft: Herr vice Talman! Vi känna alla behovet af en förbättrad fattigvårdslagstiftning och med hvad otålighet den är efterlängtd i landsorten. Jag behöfver således icke yttra mig derom, utan skall i det stället anhålla att få göra några anmärkningar vid det föreliggande förslaget.

De allmänt öfverklagade olägenheterna i vår nuvarande fattigvårdsförordning äro:

1:o) att den är obligatorisk;

2:o) att den föranleder långvariga och kostsamma processer ej blott emellan understödsgifvare och understödstagare, utan i synnerhet de olika fattigvårdssamhällena emellan.

3:o)

3:o att de korrektiv den stadgar emot oordentliga, supiga och lättjefulla personer, som kasta värden om sin familj på samhället, ehuru de ega tillräcklig förmåga att af sin arbetsförtjenst försörja dem, äro svåra och i visst fall omöjliga att verkställa.

I följd af längre tids erfarenhet tvekar jag icke att tillskrifva den obligatoriska fattigvårdslagstiftningen den betydliga tillväxt i fattighjonens antal under de sednare åren.

Bland den stora hopen, som lefver för dagen, hör man icke sällan, det yttrande: "fattigvården får taga mig, när jag ej kan sträfvä längre", och vissheten härom gör, att de ej bekymra sig för morgondagen, utan tanklöst förlösa den större arbetsförtjenst de emellanåt förvärfva. De af denna kategori som blifvit nekade understöd, känna ganska väl den makt att tilltvinga sig det lagen lemna dem, och de försumma vanligen icke heller deraf begagna sig. Denna hos fattigpersonalen stadgade övertygelse och rätt måste helt och hållet borttagas, om vi skola hoppas åstadkomma något bättre, såväl för de fattige sjelfva som samhället. Enligt Riksdagens förut uttalade åsigt skulle den obligatoriska fattigvården endast qvarstå för vansinnig person och föräldralöst barn, som saknade egna tillgångar och annans omvårdnad.

I det föreliggande förslaget är det gamla stadgandet om obligatorisk fattigvård bibehållet, endast affattadt i andra ordalag. Det uppräknar nemligen i 1 § alla dem som nu ega obligatorisk rätt till fattigvård och alla som möjligen kunna komma i fråga till fattigvård. Som ett korrektiv häremot är visserligen stadgadt, att om fattigvårdssamhället afslår begärdt understöd, må besvär deremot ej anföras, såvida beslutet i laga ordning tillkommit. Deremot innehåller 46 § 4 mom. att Konungens Befallningshafvande har sig icke betaget, till följd af sin embetspligt, tillhålla det samhälle som underlåter lemna understöd, då sådant enligt 1 § för viss person erfordras, att sin skyldighet fullgöra. Hvad blir nu följden häraf? Fattighjonet anför ej besvär, men det gör anmälan hos Konungens Befallningshafvande, att fattigvårdssamhället uraktlåtit fullgöra sin pligt emot det, samt framställer detta i de bevekligaste ordalag, skildrande fattigvårdssamhällets grymhet och orättvisa. Kan Konungens Befallningshafvande vid sådant förhållande uraktlåta, i följd af denna paragrafen, att göra sig underrättad om förhållandet? Då Konungens Befallningshafvande nu icke sjelf känner den ifrågavarande personen, måste han, så vida han ej skall döma som den blinde om färgen, derom genom fogden skaffa sig upplysning. Fogden känner ej heller den ifrågavarande personen, hvarför han skrifver till länsmannen, länsmannen, som stundom har flere mil från personen, anbefaller kronorättaren att taga reda på förhållandet. Det blir således icke så sällan, att Konungens Befallningshafvandes utslag komma att grunda sig på kronorättarens omdöme, och exempel torde ej saknas, då han haft intresse af att saken afgöres till den hjälpbehöfvandes fördel. Enligt min uppfattning bör därför Konungens Befallningshafvandes embetspligt i detta fall endast inskränkas till att tillse, att i hvarje samhälle finnes en ordnad fattigvård, samt att kommunen vid utomordentliga tillfällen, såsom vid missväxt etc., vidtager behöfliga åtgärder för beredande af arbetsförtjenst m. m. Den 1 §:n torde

sålendes böra ändras till öfverensstämmelse med de af Riksdagen uttalade åsigter.

Det besvärligaste vid skötandet af fattigvården och som ådrager samhället dryga kostnader är de ständigt återkommande processerna, de olika fattigvårdssamhällena emellan. De röra nemligen ett fattighjons hemorts-rätt. Den föreslagna författningen stadgar: att en person skall anses hafva sin hemort der han författningenslignat blifvit eller *bort blifva* vid tvänne på hvarandra följande år mantalsskrifven. Det är orden "*bort blifva*", hvilka äfven finnas i nuvarande fattigvårdsförordning, som orsakat och alltid komma att orsaka dessa ändlösa processer. Jag anser det, i det hela, mindre maktpåliggande huru hemortsrätten bestämmes, enär det drabbar alla kommuner lika, blott det blir ett positivt stadgande, som ej ger anledning till tvist, hvilket samhälle en person skall tillhöra. Att emellertid orden "*bort blifva* mantalsskrifven" borttagas, torde vara en nödvändighet.

I afseende på dem, som genom oordentlighet, lättja m. m. låta sin familj komma fattigvårdssamhället till last, oaktadt de stundom förtjena ganska hög dagspenning, stadgar såväl nuvarande som den föreslagna förordningen, att samhällets fattigvårdsstyrelse har öfver dem husbonderätt, och att Konungens Befallningshafvande kan dömma dem till tvångsarbete. Hvar och en som handhaft fattigvårdsangelägenheter, känner de stora svårigheter som härvid möta. Det är till en början ofta omöjligt få personer att inställa sig för fattigvårdsstyrelsen, för att undfå varning, äfven om han skulle kunna anträffas med kallelsen, som icke alltid är så lätt, att han åläggas böter för bristande inställelse bryr han sig naturligtvis ej om, och om han afvikit från orten, huru skall då varningen kunna meddelas honom? Äfven om han nu fått varning och deraf icke låter sig rätta, upprepas dessa svårigheter för andra gången, då han skall åläggas arbete, och för tredje gången då Konungens Befallningshafvandes resolution skall kommuniceras honom o. s. v.

Det inträffar emellertid icke sällan, att en person, som på goda skäl blifvit nekad understöd, helt enkelt begifver sig till en annan ort, lemnande hustru och barn att af socknen försörjas. Icke nog att detta i verkligheten ofta praktiseras, utan det begagnas till och med såsom ett hot att tilltvinga sig understöd, och ofta lyckas detta äfven, enär församlingen, med kändedom om, att hotet kan sättas i verkställighet, fördrager en mindre utgift för en större. Emot sådana personer torde således strängt korrektiv vara absolut nödvändigt, och att fattigvårdsstyrelsen härvid kraftigt understödjes af kronobetjeningen. Jag skulle i så fall vilja föreslå, att om någon person, som genom lättja, liknöjdhet, superi eller annars oordentligt lefnadssätt vållar att hans familj faller fattigvården till last, skall han på ordförandens i fattigvårdsstyrelsen anmälan hos närmaste kronobetjent, genom dess försorg, inställas inför fattigvårdsstyrelsen, för att derstädes undfå varning eller, om han förklarar sig sakna arbete, anvisning derpå. Låter han sig häraf ej rätta, bör han efter anmälan derom, genom kronobetjenings försorg, ofördröjligen insändas till Konungens Befallningshafvande, som med honom vidare förfar i enlighet med författningen. Afviker en sådan person från orten, eger fattigvårdsstyrelsen anhålla, att han genom allmän kungörelse efterlyses och, om

han anträffas, af kronobetjeningen införpassas till Konungens Befallningshafvande i det län han tillhör, som med honom på föreskrifvet sätt förfar. Kostnaderna för alla transporter såväl af nämnde personer, som af dem, hvilka till följd af bettlände hemsändas, böra af staten bekostas, der personen sjelf dertill saknar tillgång. I annat fall blir detta ett ganska verksamt sätt att tilltvinga sig understöd, då, i händelse begäran derom afslås, den sökande ganska väl vet, att han kan ådraga socknen kostnader, genom att antingen sjelf afvika från orten eller utskicka hustru och barn att betla, vida öfverstigande det understöd han fordrar. Hvad kostnaden för staten vidkommer, så är det temligen likgiltigt, om fattigvårds-sambällena sjelfva betala dem eller icke, då de i alla fall indirekt måste ersätta dem, men fördelen att fattiga alldeles icke kunna tilltvinga sig understöd är deremot ganska stor. Man kan väl häremot invända, att derigenom skulle de församlingar, som väl ordna sin fattigvård, komma att betala för de kommuner som i detta fall åsidosätta sina skyldigheter, men härför kan tryggt svaras, att huru väl man än må ordna fattigvården, finnas alltid och allestädes sådana personer, emot hvilkas oförskämda anspråk kommunen bör ega medel att försvara sig. Slutligen önskade jag fästa uppmärksamheten på de stränga ansvar författningen stadgar emot betlande. Vi behöfva alla, i mer eller mindre mån, våra medmänniskors hjälp och bedja dem äfven på mångahanda sätt derom; är det då billigt, att den mest behöfvande skall för en sådan begäran underkastas så strängt ansvar, då den endast afser hvad som erfordras för lifvets uppehälle? helst det står hvar och en fritt, att genom att afslå denna begäran, der den anses icke föranlåten af behovet, hindra att missbruk i detta fall må göra sig gällande. Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja den Kongl. propositionen vid dess remiss till Utskottet, och då jag anser frågan vara af så stor vikt för det allmänna, så får jag föreslå, att ett särskildt Utskott måtte tillsättas för denna frågas behandling och, i händelse Kammaren härtill lemnar bifall, Första Kammaren måtte inbjudas häruti förena sig.

Herr Sjöberg: Angående Herr Appeltoffts nu väckta förslag om nedsättande af ett särskildt Utskott för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i förevarande ämne, torde för närvarande icke vara lämpligt att ingå i någon öfverläggning, utan anser jag mig endast böra begära, att Herr Appeltoffts berörda framställning må tills vidare bordläggas.

Herr Ehrenborg: Jag har visserligen icke läst den Kongl. propositionen; men då jag antager, att den grundar sig på det utlåtande, som den för frågans behandling nedsatta komité afgifvit, och då en högtärad ledamot från landsorten här höjt sin röst emot syftet i det Kongl. förslaget, så vill också jag höja en röst från en annan landsort och uttala min tillfredsställelse öfver de *något* mildare grundsatser i afseende på vår fattigvårdslagstiftning, som i nämnda komités utlåtande gjort sig gällande i jembörelse med dem, hvilka uttalades af 1869 års Riksdag, hvilken, naturligt nog, stod under ett starkt intryck af de då passerade hårda missväxtåren.

Hvad jag särskildt vill påpeka är, att en hvar måste hafva svårt fatta från hvilka grunder ofvanberörde Riksdag utgått, då den såsom föremål för obligatorisk fattigvård endast föreslagit just vansinniga jemte föräldralösa barn. Jag kan nemligen icke förstå hvarföre fattigvården skall visa sig mildare mot den som förlorat sitt förstånd, men har sina lemmar i behåll, än mot den icke sinnesrubbad., armarne beröfvade krymplingen, liksom ej heller hvarföre den skröplige åldringen skall vara mindre berättigad till fattigvårdens hägn än det värlösa barnet.

Jag vill nu icke närmare inlåta mig på detta ämne, emedan det nog blir tillfälle att tala derom, då frågan återkommer från det Utskott, till hvars behandling den blir hänvisad. Jag har blott velat, på det den nyss höjda rösten icke måtte blifva den enda som uttalat en mening i frågan, i motsatt syfte gifva tillkänna mina sympatier för det förslag till fattigvårdslagstiftningens principer, som afgifvits af komiterade, och i öfverensstämmelse med hvilket jag förmodar Kongl. Maj:t nu framlagt sin nådiga proposition i ämnet.

Herr Lithner: Jag tager mig friheten hemställa huruvida den nu föredragna Kongl. propositionen egentligen hör till Lag-Utskottet, eller om den icke lämpligast bör till ett för ärendets behandling tillsatt tillfälligt Utskott remitteras, och får jag anhålla att Herr vice Talmannen framställer proposition å detta mitt yrkande.

Herr Ribbing: Till hvad den siste talaren yttrade vågar jag uttala en alldeles motsatt åsigt. Om det gamla Ekonomi-Utskottet, som fanns till före representationsförändringen, ännu egde bestånd, skulle den nu föreliggande Kongl. propositionen sannolikt hafva blifvit behandlad af sammansatt Lag- och Ekonomi-Utskott. Men sedan något sådant Utskott icke längre finnes, hafva, enligt hvad jag tager mig friheten erinra, efter 1867 års riksdag flerfaldiga ärenden, likartade med förevarande, eller lagförslag, som i större eller mindre mån legat inom den ekonomiska lagstiftningens gebit, ändock alltid blifvit till Lag-Utskottet remitterade.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på, att då förslag om fattigvårdslagstiftningen sist var före i Kammaren, och motionen derom då remitterades till Tillfälligt Utskott, det icke var fråga om någon omedelbar förändring af sjelfva lagen i ämnet, utan blott om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, med uttalande af vissa åsichter i afseende å fattigvården och begäran om att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga nytt lagförslag i ämnet. Nu deremot är frågan om sjelfva lagförslaget.

För min del hemställer jag om bifall till Herr vice Talmannens proposition, att nemligen förslaget remitteras till Lag-Utskottet med förbehåll, att om Särskildt Utskott för ärendets behandling blifver tillsatt, det då öfverlemnas till detsamma.

Öfverläggningen var slutad. Herr Appeltoffts förslag om tillsättande af ett särskildt Utskott för denna frågas behandlig blef, enligt Herr Sjöbergs derom gjorda yrkande, bordlagdt.

Den nådiga propositionen, jemte nu afgifna yttranden, hänvisades till Lag-Utskottet, dock med förbehåll att, derest särskildt Utskott för fattig-

vårdsfrågans behandling komme att tillsättas, förevarande Kongl. proposition då borde till detta särskilda Utskott öfverlemnas.

§ 5.

Dernäst i ordningen förekom Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående understöd af allmänna fattigvårdsmedel åt arbetsföre svenske medborgare, hvilka i nödställd belägenhet aflemnas å svensk gränsort; och blef denna proposition till Stats-Utskottet hänvisad.

§ 6.

Föredrogos ånyo, men bordlades för andra gången följande ärenden:
 Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 5 och 6 (i samlingen N:is 20 och 21);
 Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 4;
 Stats-Utskottets utlåtanden N:is 30—38;
 Banko-Utskottets memorial N:is 10 och 11, och
 Lag-Utskottets utlåtanden N:is 11—16.

§ 7.

Fortsattes den i sista sammanträdet började behandlingen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 27, i anledning af Riksdagens år 1870 församlade revisorers berättelse, angående granskning af Statsverkets samt andra utaf allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1868.

Vid denna fortsatta föredragning, som började med § 8 (sid. 14), blef Utskottets hemställan i berörda § af Kammarerna bifallen.

Utskottets hemställan i § 9.

Herr Kallstenius: Herr vice Talman! mine Herrar! Då jag icke kunnat instämma uti det beslut, hvartill Stats-Utskottet kommit rörande denna punkt, och då jag anser deri omhandlade fråga vara af synnerligen stor vikt för landets erkända hufvudnäring, jordbruket, så ber jag att för några ögonblick få påkalla Kammarens uppmärksamhet derför.

Det må vara efter regeln riktigt att, såsom revisorerne anmärkt, alla statens räkenskaper böra ställas så, att de omfattas en och samma tid, d. v. s. såsom nu är fallet hos oss med de flesta allmänna verks och inrättningars räkenskaper, att de afslutas för hvarje kalenderår. Men om ock detta är santt och fullt tillämpligt i afseende å sådana statens inrättningar, som hufvudsakligen hafva endast penningar till föremål för sin bokföring, så vågar jag dock påstå, att helt andra förhållanden böra afses vid räkenskapsföringen för en sådan affär som landtbruk. Här måste man taga med i beräkningen åtskilliga andra faktorer, som icke ingå i statens öfriga räkenskapsförhållanden. Med landtbruksbokhålleriet bör nemligen enligt min åsigt i främsta rummet afses att få en så vidt möjligt är sann och trogen bild af hela affärsverksamheten för det år

räkenskapen omfattar. Att under sådana omständigheter ställa så till, att man äfven med den bästa vilja icke kan komma till detta mål, anser jag för min del vara mer än orätt. Om räkenskapen vid ett landtbruk afslutas efter kalenderår, kan den således icke efter min förmening uppfylla det mål, som dermed bör afses; man ledes nemligen då in på gissningarnes område, utan att, så att säga, finna "fast botten", och då man med den afslutade boken i handen frågar sig: Huru har min affär gått under året? — så kan icke bokslutet gifva något tillfredsställande svar härå.

Uti en, vid denna punkt utaf Stats-Utskottets utlåtande, afgifven reservation läses angående denna fråga följande: "Ett landbruksbokhålleri är ej tillfyllestgörande, om det redovisar endast skördens belopp och de vid dess realisering influtna penningar. Det måste äfvenledes behandla alla de af mensklig anordning beroende faktorer, som bidraga till det slutliga resultatet. Uti detsamma bör således gifvas en fullständig redogörelse för arbete, gödsel, foder m. fl. utaf de många ämnen, som måste utgöra föremål för en landbrukares omtanke. Endast om landbruksbokhålleriet är så ordnad, uppfyller det sin bestämmelse, att gifva landbrukaren en sann bild utaf dess affärsverksamhet och derigenom bibringa honom det största mått af erfarenhet, som under dessa förhållanden kan vinnas. Så åskådligt som möjligt måste dock faktorerna grupperas, och isynnerhet bör ej realiserandet af ett års gröda fördelas på tvänne räkenskapsår". Vidare anföres längre fram uti reservationen: "Det måste vara det rationellt rätta, att till tidpunkt för hans bokslut välja den tid af året, då hans affär med största sannolikhet och under vanliga fall kan anses afslutad; då de produkter han frambragt, antingen direkt från jorden eller genom dessas ytterligare förädling, blifvit på ett eller annat sätt använda; då hans förråder efter regel äro i det närmaste tomma och således så nära som möjligt intill den tidpunkt, då han får åter börja att uti en ny gröda skörda frukten af föregående månaders arbeten. Att utan besvärliga, oftast omöjliga inventeringar och utan kalkyler, byggda på mer eller mindre sannolika antaganden, uti årets räkenskap få en fullständig och sann redogörelse för verksamheten, så i dess helhet som uti dess särskilda delar, detta är, med ett ord, målet för ett väl ordnad landbruksbokhålleri, om behofvet hvaraf vi beklagligen här i landet hittills gjort oss alltför liten reda, men hvarom *den unge blifvande landbrukaren bör bibringas en varm och innerlig öfvertygelse*".

Om detta är sannt, och jag vågar försäkra att åtminstone jag är öfvertygad om att så är, så måste det ligga en synnerlig vikt på, att de ynglingar, som vid våra landbruksinstitut skola utbildas till skicklige jordbrukare, icke från början bibringas ett oriktigt begrepp om landbruksbokhålleriet. Herrarne veta alla, att bokföring ingår vid ett landbruksläroverk bland läroämnena, men det bör väl också läras så, att något verkligt praktiskt derigenom vinnes, och så att den unge lärjungen minst af allt vänjes vid att grunda sitt bokslut på gissningar. Detta anser jag så viktigt, att jag tror det allt intresse för bokföringen från början skall förqvävas, om icke räkenskapen ställes så, att den vid afslutandet kan utvisa hvad som verkligen skett under det föregående arbetsåret, och sker så ej, så inträffar helt visst det förhållandet, att ingen af de landbruks-

elever, som från institutet utgå, förstå att uppskatta vigten och värdet af bokföring vid ett landtbruk eller anse det ens lönt att derpå offra någon synnerlig möda.

Styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut har i sitt öfver anmärkningen afgifna underdåniga utlåtande uttalat precis samma åsigt, som jag nu haft äran framställa, och styrelsen yttrar bland annat: "ett bokslut den 31 December skulle blifva alltför mycket grundadt på kalkyl, i stället för på verklighet, och följaktligen komma att sakna full tillförlitlighet. När dessutom ett för Alnarp mer eller mindre gynsamt bokslut ej har något inflytande på statsverkets tillstånd, utan direkt endast drabbar läroverket, men böckernas afslutande vid kalenderårets utgång skulle medföra den stora olägenheten, att bokslutet framställde ett för institutets lärjungar icke efterföljansvärdt exempel, så kan ej styrelsen annat än på det lifvigaste önska, att icke någon menlig rubbning i tiden för räkenskaperens afslutande måtte, men anledning af den gjorda anmärkningen, ifrågasättas."

Så yttrar sig styrelsen för Alnarp, och Stats-Utskottet har, eget nog, i det aldrig närmaste instämt uti dess uttalade åsigt. Utskottet säger nemligen: "Visserligen kan icke förnekas att åskilligt af hvad styrelsen andragit till stöd för bibehållande af den 13 Mars såsom lämpliga tidpunkten för räkenskaperens afslutande vid nämnda landtbruksinstitut icke saknar all vikt." Längre ned säger Utskottet vidare: "och ehuru med afseende härå kalenderåret i allmänhet torde i och för sig icke vara den aldrig lämpligaste tidpunkten för bokslut vid ett landtbruk," — så kommer Utskottet ändå till det resultat, att räkenskapen för institutet bör afslutas för kalenderår, för att resultatet af hela statsförvaltningen må kunna med säkerhet utrönas. Jag för min del tycker, att Utskottet, för att komma till detta resultat, åtminstone ej skulle hafva instämt uti Styrelsens åsigt i detta fall.

Hvad för öfrigt angår den vid Alnarp nu följda föreskrift om böckernas afslutande den 13 Mars hvarje år, får jag tillstå, att jag icke kan inse hvad inflytande denna omständighet kan hafva på riksbokslutarbetenas gång. Räkenskapen kommer ju in till revision vid samma tid som öfriga kronoräkenskaper, och någon menlig inverkan på rikshufvudboken kan väl icke uppstå deraf, att det bestämda årliga statsanslaget, som Alnarp åtnjuter, om så behöfves, fördelas med $\frac{3}{4}$ delar på ena och $\frac{1}{4}$ del på andra året. Det räkenskapsår som nu, enligt Kongl. Maj:ts föreskrift, användes vid Alnarp har dessutom praktiserats i så många år och utan att någon den ringaste olägenhet uppstått, så att jag åtminstone icke kan finna något skäl, hvarför Riksdagen nu skulle söka ändra detsamma, utan får jag för min del påyrka, att Riksdagen må lemna Utskottets förslag utan afseende och i stället förklara, att Riksdagen funnit den af styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut afgifna förklaring öfver den framställda anmärkningen vara fullt tillfredsställande.

Slutligen får jag fästa uppmärksamheten på, att Första Kammaren redan afslagit Stats-Utskottets utlåtande i denna punkt, och att det således i sjelfva saken numera ingenting för denna gången kan uträttas. Ty om också denna Kammarne bifaller Utskottets hemställan, förblir dock frå-

gan som den är, d. v. s. beroende på vidare anmälan af en kommande revision af statsverket.

Dertill vill jag påpeka en annan omständighet eller den, att, då flertalet af denna Kammars ledamöter äro jordbrukare, så förefaller det mig skola blifva en högst kuriös orlofsedel, som desse skulle gifva sig sjelfva, rörande sina åsichter om bokföringens vigt för jordbruket, genom att besluta den föreslagna skrifvelsen.

Man har också såsom ett skäl för den föreslagna anhållan hos Kongl. Maj:t, att räkenskaper för Alnarps institut hädanefter må afslutas för kalenderår, anført, att sådan föreskrift förut blifvit gifven åt Ultuna landbruksinstitut och der numera tillämpas. Men då det är uppenbart, att ett dylikt bokföringssätt vid en landtegendom icke är tjenligt, bör man väl icke ännu en gång begå det fel, som begicks, då en dylikt opraktisk föreskrift utfärdades för Ultuna. Ett fel repareras icke genom ett återuppreparande.

Jag anser således, att Kammaren bör lyssna till styrelsens för Alnarps institut framställda önskan att få framdeles som hitintills bibehålla den 13 Mars såsom tidpunkt för dess räkenskapers afslutning; en framställning som, enligt hvad jag nu tror mig hafva visat, är grundad på fullgiltiga skäl, och jag hoppas därför att Kammaren icke bifaller Stats-Utskottets förslag, utan nöjer sig med den förklaring, som Styrelsen afgifvit.

Herr Kolmodin: Då den åsigt, jag i denna fråga hyllar, blifvit fullständigt uttalad såväl i den betänkandet vidfogade reservationen som af den föregående talaren, så inskränker jag mig till att, i likhet med honom, yrka afslag å Utskottets betänkande.

Herr Berg: Den förste värde talaren i ämnet, Herr Kallstenius, har så fullständigt utvecklat de skäl, som i min tanke tala för afslag å Utskottets hemställan, att jag endast har några få ord att tillägga. Jag anser icke Mars månad vara den för räkenskapernas afslutande mest lämpliga tiden på året, hvarken vid Alnarp eller något annat jordbruk, der räkenskaper föras, utan snarare Juni eller Juli, men aldrig minst December. Grunden för denna min åsigt är, att jordbrukaren då icke blott längesedan aftröskat sin spanmål, utan i de allra flesta fallen också försålt den. Han har då också användt sin fodergröda och vet hvilken valuta han af densamma kunnat hemta; och har han idkat bränvinsbränning, så är äfven denna affär vid den tiden realiserad. Jag vädjar i den delen till jordbrukarne, de nemligen som hafva för sed att föra bok och räkning öfver inkomster och utgifter. Huru viktigt och äfven nödvändigt det är att å lämplig tid afsluta räkenskaperna vid hvarje jordbruk och särdeles vid Alnarp, torde synas klart för en hvar. Alnarp är nemligen icke blott en vanlig landtegendom, utan tillika ett högre landbruksläroverk, och det måste därför lända till stort gagn för eleverna att få vänja sig vid att föra räkenskaper, lämpliga för deras blifvande yrke. Detta blir dock ej händelsen, då räkenskaperna afslutas med kalenderåret. Det är då en ren omöjlighet att kunna ordentligt beräkna inkomster och utgifter under det förflutna året: bokslutet måste upprättas på måfå och blir således i sjelfva verket oriktigt. Huru skadligt ett sådant bokförings-

sätt måste inverka på eleverna inses lätt, om man betänker, att för dem, såsom blifvande jordbrukare, det icke är tillräckligt hafva lärt sig att plöja jorden, så och skörda, utan att de äfven måste ega tillräckliga insigter i den inre förvaltningen. Mången jordbrukare har visserligen sin hufvudbok i hufvudet, d. v. s. litar på sitt goda minne, men minnet kan svika, och mången, som för mycket litat derpå, har just till följd deraf kommit på obestånd.

Jag yrkar af dessa skäl afslag å Utskottets förslag och bifall till det af en reservant, Herr Odelberg, framställda yrkandet.

Herr Grefve Posse: Jag skulle måhända kunnat anföra några ganska goda skäl för Utskottets hemställan, men då jag af ett från Första Kammaren erhållet protokollsutdrag inhemtat, att denna Kammare afslagit densamma, hvarigenom frågan, som dessutom är af ganska underordnad beskaffenhet, för denna gång fallit, anser jag temligen likgiltigt huru Kam-maren kommer att besluta. Jag har ingenting vidare att tillägga och afstår derföre från ordet.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag kan ingalunda dela Herr Grefve Posses åsigt, att, derföre att Första Kammaren afslagit Utskottets hemställan, Andra Kammaren äfven bör afslå densamma, utan anser tvärtom, att vi böra fatta beslut i öfverensstämmelse med Utskottets förslag, så mycket mera som jag är fullt öfvertygad om, att räkenskaperna vid Alnarp kunna afslutas med kalenderåret så väl som räkenskaperna vid det andra af våra högre landbruksinstitut, Ultuna. Jag tror ej heller att, om det sednare läroverket finge tillåtelse att afsluta sina räkenskaper å annan tid, än som nu för detsamma är föreskritven, det är så alldeles säkert att det skulle vilja gå in derpå; åtminstone har jag derifrån icke hört någon klagan öfver, att den nu föreslagna tiden är olämplig. Hela saken är i alla fall blott en smakfråga, betraktad från synpunkten af institutets fördel såsom jordegendom och landbruksläroverk. Vid åtskilliga skånska egendomar verkställes bokslutet dels i November, dels vid kalenderårets slut, dels i Mars o. s. v.; och ingen kan väl dock neka, att jordbruket i Skåne skötes på ett utmärkt sätt. Jag har sjelf fört räkenskaper vid en större egendom, der böckerna afslutats den 1 November; och detta har hvarken min principal eller jag funnit olämpligt. Att räkenskaperna vid Alnarp afslutas den 13 Mars, kan jag derföre ej anse medföra någon fördel. Huru mycket förråd eller icke realiserade produkter finnas inne måste alltid, bokslutet må ske vid hvilken tid på året som helst, genom kalkyl eller uppskattning bestämmas, och kontrollen deröfver är ej svårare att verkställa den 31 December än den 13 Mars. En talare, som yttrat sig mot Utskottets hemställan, har, bland annat, sagt, att det för bränvinsbränningens skull är en fördel att icke bokslutet sker vid kalenderårets slut. Det skälet är dock, i fråga om Alnarp, utan all betydelse, då ju denna näring der hvarken drifves eller får drifvas. Alla inrättningar, som åtnjuta statsanslag i vårt land, afsluta för öfrigt sina räkenskaper med kalenderåret, och jag vet ej hvarföre ett undantag härifrån kan behövas för Alnarp.

Jag yrkar af dessa skäl bifall till Utskottets förslag.

Herr Dufwa: Då Kammarrens ledamöter säkerligen tagit kännedom om detta Stats-Utskottets betänkande, så torde det icke hafva undgått dem att Utskottet der gjort åtskilliga framställningar, hvilka gå ut på att, i anledning af revisorerens derom gjorda anmärkningar, söka åstadkomma reda, ordning och bättre skick i statens räkenskaper. Om nu detta mål icke är olämpligt, utan tvärtom väl värdt att något göres för vinnandet af detsamma, så torde Utskottet också hafva rätt förfarit, då det icke förbigått någon punkt, som i sådant afseende förekommit såsom vittnande om mindre ordning och noggrannhet, utan att derå fästa uppmärksamhet och söka att deri åstadkomma rättelse. Har Utskottet träffat rätt äfven i sitt tillstyrkande uti denna punkt, så är det visserligen beklagligt, att densamma ej vunnit Första Kammarrens bifall, men jag hoppas att, om den större fråga, som förekommer längre fram i betänkandet, vinner afseende hos Riksdagen, icke heller ett sådant förhållande som det här anmärkta kan förbises, då det befinnes att Regeringen har för det ena af landtbruksinstitutet föreskrifvit en tid för bokslutets verkställande och för det andra en annan. Detta är väl otvifvelaktigt ett olämpligt förhållande och bör på något sätt rättas. Frågan är nu, huruvida det är bokslutsåret vid Alnarp eller vid Ultuna, som skall förändras. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten vid det, att det nu är fråga om dessa institut icke såsom läroverk för landtbruket, utan såsom statsinstitutioner. Vill man bringa full reda och ordning i statens räkenskaper, så är det också utaf vikt, att de särskilda räkenskaper, som i statens bokföring ingå, samtidigt avslutas, och att icke lemna fultet öppet för de olika förvaltningarna att utverka åt sig rätt till afvikelser derifrån, hvarigenom tilläfventyrs ny oreda bringas uti det som derförutan redan alltför väl behöfver bättre ordnas.

En talare har för sin från Utskottet afvikande mening bland annat anfört, att man vid undervisningen uti bokhålleriet vid institutet ej borde bibringa eleverna några oriktiga idéer om rätta tiden för bokslutets uppgörande.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att, om undervisningen i detta ämne vid institutet skall vara något värd, om den är god och duglig, så måste den leda derhän, att eleverna bibringas förmåga att avsluta sina böcker hvilken dag på året som helst. Det bör också ej finnas någonting, som hindrar vederbörande vid institutet att för statens räkning göra det bokslut, som för statens räkenskaper behöfves, och att för sina egna blifvande bokslut välja den tid de finna efter olika förhållanden lämpligast. Det har blifvit sagdt af en talare, att Kammarrens ledamöter, såsom till större delen jordbrukare, ej borde gå in på Utskottets hemställan, emedan de derigenom skulle gifva sig en, såsom orden fölla, dålig orlofsedel såsom jordbrukare, men jag ber att få eriura att det här icke är fråga om landtbruk utan om bokhålleri, och att det således torde vara mera skäl tillse, att man icke ger sig en dålig orlofsedel såsom bokförare. Och männe eleverna måste lära sig bokhålleri på ett annat sätt än de hittills gjort, om räkenskaperna skola avslutas på den dag då kalenderåret slutas. Frågan om den lämpligaste tiden för bokslutets uppgörande för den ene eller andre jordbrukaren är någonting helt annat än frågan om

uppgörandet af räkenskaperna vid en statsinstitution i och för deras ingående i statens allmänna räkenskaper och bokslut.

Jag vill icke längre uppehålla Kammarens tid, då frågan, i det skick hon nu befinner sig, ej kan till någon åtgärd från Riksdagens sida föranleda, men hemställer dock om bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: Den siste värde talaren förmenar, att jordbrukaren bör kunna verkställa sitt bokslut vid hvad tid som helst och således äfven vid årets slut. För köpmannen och industriidkaren torde inga hinder möta därför; men icke så för jordbrukaren. För ett bokslut erfordras fullständig förteckning öfver tillgångar och skulder. Då nu de förra hufvudsakligen kunna bestå i ännu otröskad gröda, hvars innehåll till mängden ingalunda kan på förhand beräknas, så torde deraf följa nära nog omöjlighet för jordbrukaren att när som helst uppställa tillförlitligt bokslut.

Jag vidblifver mitt förra yrkande.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets förslag och dels att, med afslag derå, den gjorda anmärkningen måtte förklaras hafva blifvit nöjaktigt besvarad och således ej till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Propositioner gäfvos å dessa begge yrkanden, och fann Herr vice Talmannen ja öfvervägande för den förra meningen, men då härvid votering begärdes, blef följande omröstningsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under § 9 af dess Utlåtande N:o 27,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan och med förklarande, att Kammaren funnit den gjorda anmärkningen nöjaktigt besvarad, beslutit, att densamma icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Voteringen utföll med 92 ja mot 35 nej, och hade alltså Utskottets hemställan bifallits.

Utskottets hemställanden i §§ 10—13.

Biföllos.

Utskottets anmälan i § 14.

Lades till handlingarne.

§ 8.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets memorial N:o 28, i anledning af erhållna återremisser å andra och tjugonde punkterna af Stats-Utskottets utlåtande N:o 13 a.

Samma Utskotts utlåtande N:o 29, angående ersättning för sådana af Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej beviljats, blef efter skedd föredragning, af Kammaren bifallet.

§ 9.

Föredrogs Banko-Utskottets memorial N:o 9, i anledning af Kamrarnes beslut rörande användandet af bankovinsten för år 1870.

Herr Witt: Det beslut, denna Kammare fattat i fråga om huru stort belopp af bankens vinst skall för statens behof användas, har utfallit i enlighet med den af mig och några andra reservanter i Banko-Utskottet framställda reservation. Inom Utskottet hade ingen diskussion förekommit i afseende på tiden för utbetalandet af dessa medel, och det är med anledning häraf som i reservationen ingenting derom yttras. Jag får därför för min del nu hemställa, att Kammaren ville fatta följande beslut: "att den del af bankovinsten för år 1870, som Kammaren anvisat åt statens allmänna behof, må från Riksbanken till Riksgäldskontoret utbetalas under år 1872 å tider, som fullmäktige ega bestämma" och anhåller jag hos Herr vice Talmannen att proposition derom måtte till Kammaren framställas.

Vidare anfördes ej. I enlighet med Herr Witts yrkande fann Kammaren, i fråga om tiden för utbetalning från Riksbanken af den del utaf 1870 års bankovinst, som Kammaren till Riksgäldskontoret anvisat, skäligt besluta, "att den del af bankovinsten för år 1870, som Kammaren anvisat åt statens allmänna behof, må från Riksbanken till Riksgäldskontoret utbetalas under år 1872 å tider, som Bankofullmäktige ega bestämma."

§ 10.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 22), med anledning af motion om rättighet för lärare vid sådana enskilda läroanstalter, som till maturitetsexamens anställande äro berättigade, att åtnjuta lönetur och tjensteårsberäkning för den tid de vid dylikt läroverk tjenstgjort.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>Fredricson</i>	från den 27 Mars under 10 dagar,	
„ <i>Ljungman</i>	„ „ 27 „ „ 14 „	och
„ <i>C. I. Bengtsson</i>	„ „ 28 „ „ 14 „	

§ 12.

Justerades protokollsutdrag rörande de här ofvan under §§:na 3—5 antecknade beslut.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 8 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 22 Mars.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Af anledning, som i sednaste protokoll finnes angifven, ledde Herr vice Talmannen förhandlingarne i detta sammanträde.

§ 2.

Upplästes till justering protokollet för den 15 innevarande månad. Sedan denna uppläsning försiggått, begärdes ordet af

Herr Leijer: I anledning af det nu upplästa protokollet anhåller jag att få tillägga några ord till den reservation jag redan afgifvit mot Kammarens beslut att afslå beviljandet af en obetydlig pension åt Underjägaren Conrad Roos. Vid detta ärendes behandling i Kammaren förklarade jag, att det egentligen ej var mot sjelfva utgången af frågan som jag reserverade mig, ehuru jag likväl icke ville obetingadt ingå på den grundsatsen, att en persons ekonomiska ställning borde utgöra den egentliga och måhända enda grunden för bifall eller afslag af en begärd pension, emedan detta sätt att gå till väga vore helt enkelt att förvandla hela pensionsväsendet till en fattigvårdsfråga. Det förnämsta motivet deremot för min reservation var det farliga prejudikat, som jag ansåg ligga deruti, att Kammaren, såsom då skedde, vid beslutets fattande fästade sig vid några lösligt framkastade och obestyrkta uppgifter i ämnet af en af denna Kammares ledamöter från Skaraborgs län. Då det nu är en ganska naturlig och förlätlig sak, att hvarje representant, äfven den samvetsgrannaste, kan